

Stosunek służby funkcjonariuszy służb mundurowych

1. Uwagi wstępne

Termin „stosunek służbowy” funkcjonuje w nauce prawa od dawna, jednak brak jest legalnej definicji tego pojęcia. W doktrynie służbę utożsamia się ze stosunkiem osoby wobec państwa, jako sytuację, w której obywatel, wykonując określony obowiązek obywatelski, służy państwu². „Stosunek służbowy” jest kojarzony głównie z wykonywaniem zadań w sektorze publicznym, do którego zastosowanie mają liczne pragmatyki służbowe³. Stosunek służbowy wiąże się też niejako z doktrynalną koncepcją służby państwowej, określanej jako stosunek prawny danej osoby do państwa, polegający na zatrudnieniu osoby w aparacie państwowym w celu wykonywania, za wynagrodzeniem, w sposób stały i ciągły funkcji państwowych, przede wszystkim czynności związanych bezpośrednio z realizacją władzy państwowej⁴.

W literaturze prawa pracy, na przestrzeni lat, można wyodrębnić cztery nurty interpretacyjne związane z kwalifikacją prawną stosunku służbowego. Po pierwsze, funkcjonariusze zatrudnieni w służbach mundurowych uważani są za pracowników w rozumieniu art. 2 kp., gdyż pomimo pewnych zauważalnych odmienności spełniają podstawowe wymogi ustawowe do uznania ich za pracowników⁵. Zgodnie z drugim stanowiskiem, status prawny funkcjonariusza służb mundurowych łączy elementy typowe dla prawa pracy (m.in. urlopy wypoczynkowe, odpowiedzialność materialna) z prawami i obowiązkami, należącymi zarówno do prawa administracyjnego, jak i prawa pracy⁶. Kolejne stanowisko, które swój początek miało w latach 80. XX wieku, wskazuje na wyodrębnienie niepracowniczych stosunków zatrudnie-

1 Uniwersytet w Białymstoku.

2 W. Jaśkiewicz, *Stosunki służbowe w administracji*, Warszawa – Poznań 1969, s. 13.

3 T. Kuczyński, *Właściwość sądu administracyjnego w sprawach stosunków służbowych*, Wrocław 2000, s. 13.

4 T. Kuczyński, *Rozgraniczenie dróg sądowych w sprawach stosunków służbowych*, [w:] J. Góral, R. Hauser, J. Trzciniński (red.), *Sądownictwo administracyjne gwarantem wolności i praw obywatelskich 1980-2005*, Warszawa 2005, s. 284.

5 W. Masewicz, [w:] J. Jończyk (red.), *Kodeks pracy. Komentarz*, Warszawa 1977, s. 15-16.

6 Z. Kubot, *Status prawny funkcjonariuszy służb zmilitaryzowanych w PRL*, [w:] J. Jończyk (red.), *Służby Publiczne, Materiały IX Zimowej Szkoły Prawa Pracy*, Wrocław – Karpacz 1982, s. 148 i n.

nia typu administracyjnoprawnego i zaliczenie ich do prawa pracy⁷. Czwarte podejście zakłada zupełnie odmienną interpretację, uznając, iż stosunek służby nie może być pod żadnym warunkiem uznany za stosunek pracy, lecz za stosunek administracyjny⁸. Ostatnie stanowisko należy uznać za przodujące, zwłaszcza w orzecznictwie Naczelnego Sądu Administracyjnego i Sądu Najwyższego⁹. Należy więc stwierdzić, iż w służbach mundurowych funkcjonariusze nie są pracownikami sensu stricto, a ich prawa i obowiązki regulują przepisy odrębnych ustaw, zwane pragmatykami służbowymi¹⁰. Owe ustawy zaliczane są do dziedziny prawa administracyjnego i są poddane jego rygorom. Stosunki służbowe żołnierzy zawodowych, funkcjonariuszy Agencji Wywiadu, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Policji, Straży Więziennej, Straży Granicznej oraz Państwowej Straży Pożarnej nie wypełniają więc wszystkich przesłanek do uznania ich za stosunki pracy w rozumieniu kodeksu pracy¹¹.

Stosunek służbowy funkcjonariuszy służb mundurowych ma przede wszystkim misję związaną z udziałem tych służb w zapewnieniu bezpieczeństwa narodowego i wewnętrznego. Artykuł 1 ustawy o Policji uznaje ją za formację umundurowaną i uzbrojoną, służącą społeczeństwu i przeznaczoną do ochrony bezpieczeństwa ludzi oraz do utrzymywania bezpieczeństwa i porządku publicznego. W ustawie o Straży Granicznej za najważniejszy jej obowiązek uznaje się ochronę granicy państwowej, czyli zapewnienie bezpieczeństwa wewnętrznego. Straż pożarna natomiast ma zadanie zapewnić bezpieczeństwo wewnętrzne poprzez walkę z pożarami, klęskami żywiołowymi oraz innymi zagrożeniami. W każdej przywołanej ustawie wskazano więc naczelny obowiązek danej służby mundurowej, które to obowiązki składają się na szeroko rozumiane zapewnienie bezpieczeństwa wewnętrznego i zewnętrznego.

Aby możliwe było jak najpełniejsze scharakteryzowanie pojęcia stosunku służbowego, konieczne jest określenie rodzaju więzi prawnej, w ramach której wykonywana jest służba, a także jej struktura oraz części składowe. Jednocześnie należy podkreślić fakt, iż niemożliwe jest jednopłaszczyznowe ujęcie przedmiotowego

7 W. Sanetra, *Prawo pracy*, Białystok 1994, s. 54 i n.

8 T. Zieliński, *Stosunek pracy i stosunek służbowy w administracji państwowej*, [w:] J. Łętowski (red.), *Pracownicy administracji w PRL*, Wrocław – Warszawa – Kraków – Gdańsk – Łódź 1984, s. 87 i n.; M. Muszalski, [w:] W. Muszalski (red.), *Kodeks pracy. Komentarz*, Warszawa 2013, s. 8.

9 Zob. wyrok NSA z 5.06.1991 r., II SA 35/91, nr LEGALIS 36876; wyrok SN z 7.04.2009 r., I PK 218/08, nr LEGALIS 158199.

10 Zob. szerzej: ustawa z dnia 6.04.1990 r. o Policji (t.j. Dz.U. z 2007 r. Nr 43, poz. 277 z późn. zm.); ustawa z dnia 12.10.1990 r. o Straży Granicznej (t.j. Dz.U. z 2011 r. Nr 116, poz. 675 z późn. zm.); ustawa z dnia 24.08.1991 r. o Państwowej Straży Pożarnej (t.j. Dz.U. z 2009 r. Nr 12, poz. 68 z późn. zm.); ustawa z dnia 9.04.2010 r. o Służbie Więziennej (Dz.U. Nr 79, poz. 525 z późn. zm.); ustawa z dnia 27.08.2009 r. o Służbie Celnej (Dz.U. Nr 168, poz. 1323 z późn. zm.); ustawa z dnia 13.03.2001 r. o Biurze Ochrony Rządu (t.j. Dz.U. z 2004 r. Nr 163, poz. 1712 z późn. zm.); ustawa z dnia 24.05.2002 r. o Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Agencji Wywiadu (t.j. Dz.U. z 2010 r. Nr 29, poz. 154 z późn. zm.); ustawa z dnia 9.06.2006 r. o Centralnym Biurze Antykorupcyjnym (Dz.U. Nr 104, poz. 708 z późn. zm.); ustawa z dnia 9.06.2006 r. o służbie funkcjonariuszy Służby Kontrwywiadu Wojskowego oraz Służby Wywiadu Wojskowego (Dz.U. Nr 104, poz. 710 z późn. zm.); ustawa z 11.09.2003 r. o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych (Dz.U. Nr 179, poz. 1750 z późn. zm.).

11 W. Muszalski (red.), op. cit., s. 8.

stosunku, czy to z punktu widzenia wyłącznie przedstawicieli prawa pracy, czy też w nauce prawa administracyjnego¹².

2. Administracyjny charakter stosunku służbowego funkcjonariuszy służb mundurowych

Zgodnie z orzecznictwem Sądu Najwyższego oraz Naczelnego Sądu Administracyjnego, stosunek służby nie jest stosunkiem cywilnoprawnym (stosunkiem pracy), lecz stosunkiem administracyjnoprawnym (nazywanym też niepracowniczym stosunkiem służbowym czy niepracowniczym stosunkiem zatrudnienia)¹³. Roszczenia wynikające z tego stosunku nie są sprawami cywilnymi, a więc są rozpoznawane przez sądy administracyjne. Powyższe stanowisko jest niezmiennie utrzymywane przez szeroko rozumiany wymiar sprawiedliwości do chwili obecnej.

Rozważania na temat charakteru stosunku służbowego należy rozpocząć od wskazania rodzajów służby, jakie funkcjonariusz służb mundurowych może pełnić. Należy w tym miejscu wyróżnić służbę kandydacką, służbę przygotowawczą oraz służbę stałą. Ze względu na wielość służb (które regulowane są przez wiele odmiennych regulacji) oraz formę przedmiotowego opracowania nie jest możliwa analiza wszystkich wymienionych rodzajów służb. Uwaga zostanie więc skupiona na służbie stałej, która stanowi podstawowy trzon grupy funkcjonariuszy mundurowych.

Zatrudnienie funkcjonariuszy mundurowych ma wiele wspólnego z tzw. pracowniczym zatrudnieniem służbowym (na podstawie mianowania)¹⁴. Podstawę nawiązania stosunku służbowego z funkcjonariuszem służb mundurowych stanowi bowiem mianowanie, przy zachowaniu zasady dobrowolnego wstąpienia do służby, wyrażonej w pragmatykach służbowych. Zgoda funkcjonariusza, na wydanie nominacji o konkretnej treści, poprzedza powierzenie stanowiska i nawiązanie stosunku służbowego, co oznacza, iż przyczynia się do powstania stosunku służbowego na równi z aktem nominacyjnym¹⁵. Zgodnie z panującym orzecznictwem, mianowanie stanowi tu zatem decyzję administracyjną, wydaną w wyniku postępowania administracyjnego¹⁶. Regulacja stosunku służbowego funkcjonariuszy służb mundurowych ma wiele cech wspólnych z regulacją stosunku pracy na podstawie mianowania, przede wszystkim w zakresie nawiązania, zmiany i ustania stosun-

12 T. Kuczyński, [w:] *Stosunek służbowy*, t. XI, T. Kuczyński, E. Mazurczak-Jasińska, J. Stelina, [w:] R. Hauser, Z. Niewiadomski, A. Wróbel (red.), *System Prawa Administracyjnego*, Warszawa 2011, s. 13.

13 T. Kuczyński, *Odesłania do prawa pracy i prawa cywilnego w niepracowniczych pragmatykach służbowych*, „Przegląd Sądowy” 2007, nr 10, s. 95.

14 *Ibidem*, s. 96-97.

15 Z. Sypniewski, *Charakter prawny stosunków pracy na podstawie mianowania*, [w:] W. Jaśkiewicz (red.), *Studia nad kodeksem pracy*, Poznań 1975, s. 214.

16 Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z 5.02.2009 r., II SA/Wa 1681/08, nr LEGALIS 186749; Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z 23.01.2007 r., II SA/Wa 2031/06, nr LEGALIS 293026.

ku służbowego. Co więcej, oba przypadki łączy również m.in. zaostrenie kryteriów doboru, specjalny system rekrutacyjny, charakterystyczne reguły kariery zawodowej, ograniczenia dotyczące działalności w innych dziedzinach (m.in. polityka) czy rozbudowany katalog obowiązków. Nie pozwala to jednak na uznanie stosunku służby za stosunek podlegający wyłącznie regułom prawa pracy, głównie ze względu na fakt swoistej dyspozycyjności wobec osoby przełożonego. Funkcjonariusz „powinien poddać się jednostronnym uznaniowym aktom przełożonego zmieniającym treść stosunku służbowego”, chodzi tu m.in. o: przenoszenie w inne miejsce, wykonywanie rozkazów i szczególną odpowiedzialność dyscyplinarną¹⁷. Stosunek łączący przełożonego z funkcjonariuszem nazwano stosunkiem „służby”, nie zaś stosunkiem pracy, który ma zobowiązaniowy charakter. Co więcej, sprawy zawodowe funkcjonariuszy są realizowane na drodze postępowania administracyjnego¹⁸.

Stosunek służbowy należy uznać za „ogólnosystemową konstrukcję stosunku prawnego”. Oznacza to więc, iż konieczne jest istnienie dwóch stron tego stosunku. Z treści pragmatyk służbowych należy wnioskować brak przesłanek do uznania stosunku służby za stosunek wielostronny. Podmiotem zatrudnianym jest w tym przypadku funkcjonariusz służbowy (m.in. policjant, żołnierz, strażak). W przypadku drugiej strony stosunku służbowego – pragmatyki nie wskazują bezpośrednio podmiotu zatrudniającego, co może się łączyć z brakiem istnienia reguł ogólnych dla wszystkich pragmatyk służbowych. Ustawodawca nie nazwał drugiej strony stosunku służbowego, co może powodować liczne problemy natury interpretacyjnej. Nie należy jednak w tej sytuacji uważać stosunku służby za stosunek jednostronny¹⁹. Organ nominacyjny jest określony odrębnie w każdym z pragmatyków służbowych. W ustawie o Policji, Służbie Więziennej, Państwowej Straży Pożarnej czy Straży Granicznej przyjęto zasadę, zgodnie z którą funkcjonariusza do służby mianuje kierownik jednostki organizacyjnej, w której ma być pełniona służba. Taka konstrukcja pozwala wyodrębnić cechy stosunku pracowniczego w stosunku służbowym. Odmiennie uregulowano zaś kwestię mianowania m.in. w ustawie o Służbie Celnej. Osobą powołaną do podjęcia aktu mianowania jest Szef Służby Celnej lub upoważniony przez niego kierownik urzędu, o czym mowa w art. 82 ustawy o Służbie Celnej. W pozostałych przypadkach (BOR, ABW, AW, CBA, Służba Kontrwywiadu Wojskowego i Służba Wywiadu Wojskowego) właściwy jest kierownik (szef) służby. Podmiotem zatrudniającym są tu więc służby, będące całymi strukturami organizacyjnymi, które są reprezentowane przez kierowników²⁰.

Szeroka analiza treści pragmatyk służbowych pozwala na wyodrębnienie cech wspólnych stosunku służbowego funkcjonariuszy służb mundurowych, spełniających wszelkie wymogi służby państwowej:

17 T. Kuczyński, *Odesłania do prawa pracy...*, op. cit., s. 97.

18 T. Zieliński, *Stosunek prawa pracy do prawa administracyjnego*, Warszawa 1977, s. 180 i n.

19 J. Stelina, [w:] *Stosunek służbowy*, t. XI, op. cit., s. 156-157.

20 T. Kuczyński, [w:] *Stosunek służbowy*, t. XI, op. cit., s. 17.

- jednostronne ustalenie przez państwo warunków służby, poprzez określenie praw i obowiązków funkcjonariusza, a także praw i obowiązków służb mundurowych wobec funkcjonariusza,
- publicznoprawny charakter stosunku służby,
- traktowanie obowiązków funkcjonariusza jako powinności wobec państwa lub służby, nie zaś wobec podmiotu zatrudniającego,
- swoista trwałość stosunku służbowego (enumeratywne wyliczenie podstaw zwolnienia ze służby, sformalizowana procedura samego zwolnienia),
- szeroko rozumiana podległość służbowa,
- ograniczenie niektórych wolności obywatelskich (m.in. zakaz prowadzenia działalności politycznej),
- szczególny reżim odpowiedzialności za działalność funkcjonariusza (zwłaszcza odpowiedzialność dyscyplinarna),
- szczególne uprawnienia o charakterze przywilejów, będących swoistą rekompensatą za poświęcenie służbie (m.in. prawo do wcześniejszej emerytury, prawo do bezpłatnych świadczeń, prawo do lokalu mieszkalnego)²¹.

3. Nawiązanie, zmiana i ustanie stosunku służbowego

Akt mianowania stanowi podstawę nawiązania stosunków służbowych funkcjonariuszy służb mundurowych w świetle niemal wszystkich pragmatyk służbowych. Wyjątek stanowi jedynie ustawa o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych, w której przewidziano akt powołania do służby. Również w przypadku Państwowej Straży Pożarnej istnieje możliwość powołania – obok mianowania – jako podstawy nawiązania stosunku służbowego²². Większość pragmatyk nie odnosi się do kwestii treści aktu mianowania. Wyjątek stanowią wyłącznie ustawy o: Służbie Celnej, Służbie Więziennej i Państwowej Straży Pożarnej, które określają treść mianowania lub wskazują najważniejsze elementy. Akt nominacji jest aktem administracyjnym, zatem konieczne jest zawsze wskazanie organu państwowego wydającego nominację²³.

Funkcjonariusz służb mundurowych jest osobą fizyczną, która musi spełnić określone wymogami prawa warunki. Spełnienie tych warunków daje możliwość ubiegania się o przyjęcie do służby. Status funkcjonariusza nabywa się więc dopiero w chwili nawiązania stosunku służbowego, czyli w chwili mianowania (powołania) do służby. W każdej pragmatyce zawarty jest katalog rygorów selekcyjnych,

21 Ibidem, s. 19-20.

22 M.in. ustawa z dnia 6.04.1990 r. o Policji, ustawa z dnia 12.10.1990 r. o Straży Granicznej, ustawa z dnia 24.08.1991 r. o Państwowej Straży Pożarnej.

23 J. Stelina, op. cit., s. 189.

część z nich jest jednak wspólna dla wszystkich służb mundurowych. Aby ubiegać się o możliwość mianowania do służby, konieczne jest spełnienie wymogów posiadania obywatelstwa polskiego, korzystania z pełni praw publicznych (wymóg nie dotyczy żołnierzy zawodowych), niekaralności (nie dotyczy ABW, AW, żołnierzy zawodowych, Służby Kontrwywiadu Wojskowego i Wywiadu Wojskowego), zdolności fizycznej i psychicznej, kwalifikacji do pełnienia służby oraz przynajmniej średniego wykształcenia (nie dotyczy żołnierzy zawodowych)²⁴.

W pragmatykach zawarto także dodatkowe wymogi, o charakterze etycznym, w postaci nieposzlakowanej opinii (Policja, Siły Zbrojne RP, Służba Celna, BOR, SG), rękojmi prawidłowego wykonywania zadań publicznych (Służba Więzienna) czy też nieskazitelnej postawy moralnej, obywatelskiej i patriotycznej (Służba Kontrwywiadu Wojskowego, Służba Wywiadu Wojskowego, ABW, AW i CBA). W odniesieniu do funkcjonariuszy Policji, BOR, ABW, AW i Straży Granicznej wprowadza się również obowiązek gotowości do podporządkowania się dyscyplinie służbowej. Przy ubieganiu się o służbę w Służbie Więziennej należy też mieć uregulowany stosunek do służby wojskowej, natomiast m.in. w Służbie Wywiadu Wojskowego, AW, ABW czy CBA należy także gwarantować rękojmię zachowania tajemnicy służbowej.

Do najważniejszych obowiązków osób pozostających w stosunku służby należy obowiązek dyspozycyjności, czyli obowiązek poddania się wszelkim poleceniom, które mają na celu zmianę treści stosunku zatrudnienia. To właśnie ta cecha stosunku służbowego pozwala na odróżnienie go od powszechnego stosunku pracy, regulowanego przepisami kodeksu pracy. Przepisy pragmatyk służbowych przewidują bowiem wiele możliwości jednostronnego kształtowania (zmiany) treści stosunku służbowego, co prowadzi do stwierdzenia, iż owa dyspozycyjność stanowi jedną z najważniejszych cech charakterystycznych stosunku służbowego. Zmiana treści stosunku służbowego może dotyczyć miejsca służby, stanowiska służbowego lub uposażenia.

Ustanie stosunku służbowego również regulują przepisy pragmatyk służbowych. Co warto zauważyć, ustawy te posługują się podobnymi do obowiązujących w prawie pracy, konstrukcjami. Stosunek służbowy, nawiązany na podstawie mianowania, ustaje więc w drodze rozwiązania lub wygaśnięcia. Mimo podobieństw konstrukcyjnych do rozwiązań zastosowanych w przepisach prawa pracy, treść poszczególnych pragmatyków wskazuje na odmienną regulację. Wynika to przede wszystkim z historycznych uwarunkowań, które nadały instytucji ustania stosun-

24 Patrz: art. 25 ustawy o Policji, art. 124 ustawy o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych, art. 31 ustawy o Straży Granicznej, art. 44 ustawy o Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Agencji Wywiadu.

ku służbowego interdyscyplinarny charakter, wynikający z obecności elementów o charakterze publicznoprawnym oraz zobowiązaniowym w stosunkach nominacji²⁵.

Znamienną cechą stosunku służbowego jest swoista pewność zatrudnienia. Wyraża się to przede wszystkim w enumeratywnym wskazaniu sytuacji, które mogą prowadzić do rozwiązania stosunku służbowego. Stabilizacja, oprócz dyspozycyjności i szczególnego katalogu obowiązków, stanowi cechę stosunku pracy z mianowania, która przesądza o odrębności tego stosunku od stosunków pracy wynikających z innych podstaw²⁶. Poszczególne pragmatyki wprowadzają więc katalog przesłanek, które skutkują rozwiązaniem stosunku służby, co oznacza przyznanie takiego uprawnienia lub obowiązku „służbodawcy”. Katalog przyczyn zwolnienia opiera się przede wszystkim na założeniu realizacji celów służby i wiąże się bezpośrednio z utratą cech, które początkowo kwalifikowały daną osobę do wykonywania służby w danej formacji mundurowej. Zwolnienie ze służby może nastąpić m.in. w związku z orzeczeniem trwałej niezdolności do służby przez komisję lekarską, z nieprzydatnością do służby, stwierdzoną w opinii służbowej w okresie służby przygotowawczej, z wymierzeniem kary dyscyplinarnej wydalenia ze służby, ze skazaniem prawomocnym wyrokiem sądu za przestępstwo umyślne, ścigane z oskarżenia publicznego, lub przestępstwo skarbowe umyślne czy też ze zrzeczeniem się obywatelstwa polskiego lub nabycia obywatelstwa innego państwa (art. 45 ustawy o Straży Granicznej).

4. Odesłania do prawa pracy

Pragmatyki służbowe w sposób szczegółowy regulują status funkcjonariusza oraz stosunki służby funkcjonariuszy służb mundurowych w sensie materialnoprawnym. Niekiedy można się jednak spotkać z odesłaniami do prawa pracy, jak i prawa cywilnego. Odesłania do prawa pracy można uznać za odesłania dorozumiane. Oznacza to, iż pragmatyki służbowe nie powołują bezpośrednio przepisów prawa pracy, a posługują się sformułowaniami ogólnymi, charakterystycznymi dla przepisów prawa pracy²⁷. Jako przykład można tu podać art. 79 ustawy o Policji, gdzie „Policjantowi przysługują uprawnienia pracownika związane z rodzicielstwem określone w Kodeksie pracy, jeżeli przepisy niniejszej ustawy nie stanowią inaczej”, lub art. 125a ustawy o Straży Granicznej: „Miesięczne uposażenie funkcjonariusza za okres ustalony przepisami Kodeksu pracy jako okres urlopu macierzyńskiego, okres dodatkowego urlopu macierzyńskiego, okres urlopu na warunkach urlopu macierzyńskiego, okres dodatkowego urlopu na warunkach urlopu macie-

25 E. Mazurczak-Jasińska, [w:] *Stosunek służbowy*, t. XI, op. cit., s. 256.

26 A. Dubowik, *Wzmoczona trwałość stosunku pracy z mianowania*, PiZS 2007, nr 9, s. 18.

27 T. Kuczyński, *Odesłania do prawa pracy...*, op. cit., s. 98.

rzyńskiego oraz okres urlopu ojcowskiego wynosi 100% miesięcznego uposażenia, o którym mowa w art. 125 ust. 1”. Przepisy te nie wskazują więc bezpośrednio sposobu zachowania, ale odsyłają do przepisów już istniejących. Zgodnie z wyrokiem Sądu Najwyższego „W pragmatykach służb mundurowych ustawodawca całościowo uregulował status prawny funkcjonariuszy tych służb, określając wyraźnie, które z przepisów prawa pracy mają pomocnicze zastosowanie”. W sprawach nieuregulowanych przepisami pragmatyk służb mundurowych stosuje się posiłkowo przepisy prawa pracy. Następuje to na podstawie specjalnych odesłań, a nie na podstawie art. 5 kodeksu pracy, który stanowi, że „jeżeli stosunki pracy określonej kategorii pracowników regulują przepisy szczególne, stosuje się przepisy kodeksu w zakresie nieuregulowanym tymi przepisami”²⁸.

5. Podsumowanie

Podsumowując, problematyka stosunku służbowego jest problematyką ciągle żywą i skomplikowaną, głównie ze względu na jej międzygałęziowy charakter. Charakter prawny stosunku, w jakim pozostają funkcjonariusze wymienionych służb mundurowych, jest przedmiotem wielu wypowiedzi. Najwięcej uwagi temu zagadnieniu poświęcono w literaturze prawa pracy. Zaprezentowane podejścia przedstawicieli doktryny sytuują przedmiotowy stosunek w sferze zobowiązaniowej, publicznoprawnej, a także przypisują mu mieszany status, który łączy zarówno elementy prawa pracy, jak i prawa publicznego. Stosunki służby funkcjonariuszy w służbach mundurowych należy, zgodnie z przywołanym orzecnictwem Sądu Najwyższego oraz Naczelnego Sądu Administracyjnego, uznać za stosunki o charakterze administracyjnoprawnym, które regulowane są przepisami odrębnymi, a w sprawach nieunormowanych tymi przepisami stosuje się posiłkowo przepisy prawa pracy i prawa cywilnego, ale tylko i wyłącznie na podstawie wyraźnych odesłań.

Literatura

- Dubowik A., *Wzmoczona trwałość stosunku pracy z mianowania*, PiZS 2007, nr 9.
- Jaśkiewicz W., *Stosunki służbowe w administracji*, Warszawa – Poznań 1969.
- Masewicz W., [w:] J. Jończyk (red.), *Kodeks pracy. Komentarz*, Warszawa 1977.
- Kuczyński T., *Właściwość sądu administracyjnego w sprawach stosunków służbowych*, Wrocław 2000.
- Kuczyński T., *Rozgraniczenie dróg sądowych w sprawach stosunków służbowych*, [w:] J. Góral, R. Hauser, J. Trzciniński (red.), *Sądownictwo administracyjne gwarantem wolności i praw obywatelskich 1980-2005*, Warszawa 2005.
- Kuczyński T., *Odesłania do prawa pracy i prawa cywilnego w niepracowniczych pragmatykach służbowych*, „Przegląd Sądowy” 2007, nr 10.

28 Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 marca 2008 r., II PZP 3/08, nr LEGALIS 95381.

- Kuczyński T., Mazurczak-Jasińska E., Stelina J., *Stosunek służbowy*, t. XI, [w:] R. Hauser, Z. Niewiadomski, A. Wróbel (red.), *System Prawa Administracyjnego*, Warszawa 2011.
- Muszalski W., [w:] W. Muszalski (red.), *Kodeks pracy. Komentarz*, Warszawa 2013.
- Sanetra W., *Prawo pracy*, Białystok 1994.
- Sypniewski Z., *Charakter prawny stosunków pracy na podstawie mianowania*, [w:] W. Jaśkiewicz (red.), *Studia nad kodeksem pracy*, Poznań 1975.
- Zieliński T., *Stosunek prawa pracy do prawa administracyjnego*, Warszawa 1977.
- Zieliński T., *Stosunek pracy i stosunek służbowy w administracji państwowej*, [w:] J. Łętowski (red.), *Pracownicy administracji w PRL*, Wrocław – Warszawa – Kraków – Gdańsk – Łódź 1984.

Orzecznictwo

Wyrok SN z dnia 18 marca 2008 r., II PZP 3108, nr LEGALIS 95381.